

การจัดการผลกระทบทางจิตใจของหญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศ: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ

Coping with psychological distress in female sex-workers: An interpretative phenomenological study

ปรารธนา ฟูลตัน¹ ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล² ดลดาว วงศ์ธีระธรณ์³

Pratana Fulton¹ Chomphunut Srichannil² Doldao Wongtheerathorn³

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Student (B.Sc.), Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University

Corresponding author, E-mail: yingtlc@gmail.com

² อาจารย์ ดร. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Lecturer, Ph.D., Department of Research and Applied Psychology, Faculty of

Education, Burapha University, E-mail: chomphunut@buu.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Assistant Professor, Ph.D., Department of Research and Applied Psychology, Faculty of Education,

Burapha University, E-mail: doldao.p@gmail.com

Received: November 13, 2020; Revised: February 28, 2022; Accepted: April 3, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้นำเสนอวิธีการจัดการผลกระทบทางจิตใจของหญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศที่ได้มาจากการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวทางการวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ (IPA) ข้อมูลวิจัยได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างกับผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศจำนวน 4 คน บทความวิจัยนี้เสนอหนึ่งใจความสำคัญหลัก “การประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเป็นความทุกข์ที่ไม่สามารถเยียวยา” ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ใจความสำคัญย่อย คือ 1) แอลกอฮอล์คือตัวช่วยสำคัญ 2) ความหวังที่จะเติมเต็มความหวังคือแรงผลักดันสำคัญ และ 3) การเลิกอาชีพขายบริการทางเพศคือทางออกของความทุกข์ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกลุ่มนี้จำเป็นต้องได้รับความใส่ใจเป็นพิเศษ บริการการศึกษาเชิงจิตวิทยาและการให้ความช่วยเหลือด้านจิตใจทั้งจากภาครัฐและเอกชนจะต้องสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงสำหรับผู้หญิงในกลุ่มอาชีพนี้ หัวใจสำคัญในการทำงานด้านจิตใจกับผู้หญิงกลุ่มนี้คือการให้เกียรติและการไม่ตีตราตัดสิน รวมถึงการเอื้อให้ผู้หญิงกลุ่มนี้ตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง พัฒนาการนับถือตนเอง และค้นพบวิธีการในการจัดการกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตีตราและความไม่เท่าเทียมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาวะทางจิตของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศ

คำสำคัญ: การจัดการผลกระทบทางจิตใจ, ผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศ, การวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ (IPA)

Abstract

This qualitative study aimed to explore how sex-workers cope with the psychological distress experienced in their profession through Interpretative Phenomenological Analysis (IPA). Data were gathered through semi-structured interviews with four female sex-workers. This paper presents one of three identified themes “Psychological distress from sex work can(not) be healed”. This theme comprised three sub-themes: 1) Alcohol is a big help, 2) Hope is the primary motivation to continue working, and 3) Quitting sex-work is the only way to stop the cycles of distress. The results indicated that special attention should be paid more to the female sex-workers. Mental health and counseling services provided by the government and private organizations need to be made more available and accessible for the women. Key to work psychologically with this group of women is respect and non-judgement. These women should also be empowered to realize their potential in order to boost their self-esteem, and then to develop strategies to overcome difficulties associated with stigma and inequality that negatively affect the quality of life and psychological well-being of the female sex-workers.

Keywords: Coping with psychological distress, female sex-workers, Interpretative Phenomenological Analysis

บทนำ

การประกอบอาชีพขายบริการทางเพศมีความเสี่ยงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม บุคคลที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศมักเผชิญกับการถูกตีตราทางสังคม (social stigma) ไม่ว่าจะเป็นการถูกมองว่าประกอบอาชีพที่ผิดศีลธรรม และ/หรือผิดกฎหมาย (Antebi-Gruszka, Spence, & Jendrzewski, 2019) ซึ่งการตีตราทางสังคมดังกล่าวนำไปสู่การถูกมองในเชิงลบอย่างเหมารวม การถูกกีดกันแบ่งแยก การถูกปฏิบัติด้วยความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และการสูญเสียสิทธิที่พึงได้ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต การทำงาน และการเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ (Benoit, McCarthy, & Jansson, 2015) โดยเฉพาะในประเทศไทยที่อาชีพขายบริการทางเพศยังไม่ได้ถูกรับรองทางกฎหมาย ส่งผลทำให้บุคคลกลุ่มในอาชีพนี้ไม่ได้รับทั้งสวัสดิการและสวัสดิภาพในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต

การตีตราทางสังคมถูกพบว่าเป็นสาเหตุหลักสำคัญของปัญหาทางสุขภาพจิตของบุคคลประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ (Antebi-Gruszka, Spence, & Jendrzewski, 2019; Velez & Audet, 2019) การตีตราทางสังคมไม่เพียงแต่จะทำให้บุคคลที่ถูกตีตราได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมทางสังคมอันมีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล ยังส่งผลทำให้บุคคลที่ถูกตีตราทางสังคมเกิดการตีตราตนเอง นำไปสู่ความรู้สึกผิด ละอายใจ ความรู้สึกโดดเดี่ยว ความซึมเศร้า ความรู้สึกด้อยค่า รวมไปถึงพฤติกรรมการใช้สารเสพติด (Benoit et al., 2015) วรรณกรรมทั้งในไทยและต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพจิตของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศระบุสอดคล้องกันว่าการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศส่งผลทางลบต่อจิตใจ (จันทนา จันทร, 2554; Gilchrist, Gruer & Atkinson, 2005)

งานวิจัยเชิงปริมาณของ Benoit et al. (2015) ได้ทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การถูกตีตราทางสังคมและการใช้สารเสพติดในกลุ่มผู้หญิงที่ประกอบอาชีพด้านการให้บริการ 3 อาชีพ คือ อาชีพขายบริการทางเพศ อาชีพเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่ม และอาชีพเสริมสวย ผลการวิจัยพบว่าในบรรดา 3 กลุ่มอาชีพดังกล่าวผู้หญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศรับรู้ถึงการตีตราทางสังคมและมีการใช้สารเสพติดสูงที่สุด และยังพบว่า

การรับรู้การตีตราทางสังคมของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศส่งผลต่อการใช้สารเสพติด งานวิจัยดังกล่าวอธิบายว่าการใช้สารเสพติดสะท้อนถึงความพยายามของผู้หญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศในการจัดการ (แม้โดยชั่วคราว) กับการถูกตีตราทางสังคม สอดรับกับงานวิจัยจำนวนมากที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศและการใช้สารเสพติด โดยเฉพาะการใช้แอลกอฮอล์เป็นส่วนหนึ่งในการประกอบอาชีพและการจัดการกับผลกระทบที่เกิดจากการประกอบอาชีพ (El-Bassel et al., 1997; Lancaster et al., 2018; Urada et al., 2014)

แม้ว่าจะมีการรายงานถึงปัญหาต่าง ๆ รวมถึงผลกระทบทางจิตใจของผู้หญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ แต่ความรู้ความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบทางจิตใจและการจัดการกับผลกระทบทางจิตใจของผู้หญิงกลุ่มนี้ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนมากเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจที่ให้ข้อมูลสรุปในภาพกว้าง จึงทำให้ยังไม่เป็นที่เข้าใจชัดเจนถึงผลกระทบทางจิตใจและวิธีการจัดการกับผลกระทบทางจิตใจในเชิงลึกจากมุมมองของหญิงขายบริการทางเพศ ช่องว่างขององค์ความรู้ดังกล่าวจึงเป็นฐานที่มาของงานวิจัยนี้ที่มุ่งศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบทางจิตใจและวิธีการจัดการกับผลกระทบทางจิตใจของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางด้านจิตวิทยาที่มีชื่อว่า “การวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ” (IPA) ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัยในศาสตร์จิตวิทยาโดยเฉพาะ รวมถึงได้ถูกนำไปใช้ในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ของบุคคลในเชิงลึกอย่างแพร่หลายในศาสตร์อื่น ๆ ด้วย อาทิ พยาบาลศาสตร์ และสังคมศาสตร์ (ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล, 2560)

บทความวิจัยนี้นำเสนอผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับผลกระทบทางจิตใจของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศ ความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวจะนำไปสู่การตอบคำถามที่ว่า “ผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศรับมือกับผลกระทบทางจิตใจจากการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศอย่างไร” ซึ่งการตอบคำถามดังกล่าวจะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์และความต้องการทางจิตใจของผู้หญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศซึ่งยังเป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัด (Antebi-Gruszka et al., 2019; Velez & Audet, 2019) โดยองค์ความรู้ดังกล่าวสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางการให้บริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและการให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการเฉพาะของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศ

งานวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิด “ความยุติธรรมทางสังคม” (social justice) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างการกดขี่ทางสังคมและประเด็นปัญหาทางด้านสุขภาพจิต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการถูกตีตราทางสังคม การถูกกดขี่และความไม่เท่าเทียมในสังคมเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญของปัญหาทางด้านสุขภาพจิตของบุคคล ดังนั้น หากบุคคลในสังคมมีความเท่าเทียมกันมากขึ้นในแง่ของการได้รับความสนใจอย่างเท่าเทียมและการได้รับการปฏิบัติบนพื้นฐานของความเข้าใจ ก็จะช่วยให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะทางจิตที่ดี แนวคิดความยุติธรรมทางสังคมจึงมุ่งให้ความสนใจในการทำความเข้าใจกลุ่มบุคคลชายขอบของสังคม เช่น กลุ่มเพศทางเลือกหลากหลาย กลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศ เพื่อให้เสียงของพวกเขาดังขึ้นในสังคม เพื่อที่สังคมจะได้ตระหนัก รับรู้ และเข้าใจพวกเขาในแง่มุมที่สอดคล้องกับโลกความเป็นจริงของเขา นำไปสู่การปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างเหมาะสม อันจะช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจให้กับกลุ่มบุคคลดังกล่าวต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบงานวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับผลกระทบทางจิตใจของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีชื่อว่า “การวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ” หรือ IPA (Smith et al., 2009)

IPA วางรากฐานอยู่บนกระบวนทัศน์ “รังสรรค์นิยม-นัยนิยม” ที่เชื่อว่าความรู้และความจริงเป็นเรื่องเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์รวมถึงภูมิหลังที่มีเฉพาะภายในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ (ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล, 2560) โดยฐานคิดเชิงทฤษฎีของ IPA ประกอบไปด้วย 3 ฐานคิด ฐานคิดแรก คือ ปรัชญาการณวิทยา เป็นแนวคิดที่มีจุดมุ่งหมายในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ ตามการรับรู้ของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ที่มุ่งทำความเข้าใจวิธีการจัดการกับผลกระทบทางจิตใจจากการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศตามมุมมองของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศ อีกหนึ่งฐานแนวคิดของ IPA คือ อรรถปริวรรตศาสตร์ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่มุ่งทำความเข้าใจความหมายเชิงลึกผ่านการตีความ โดยมีแนวคิดสำคัญที่ว่า การตีความและความเข้าใจนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกัน ไม่เพียงแต่ผู้เข้าร่วมวิจัยจะให้ความหมายแก่ประสบการณ์ของตนเท่านั้น แต่ผู้วิจัยเองก็ต้องใช้การตีความเพื่อทำความเข้าใจความหมายของผู้เข้าร่วมวิจัยร่วมด้วย ฐานคิดสุดท้ายของ IPA คือ การศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นการศึกษาบุคคลในเชิงลึกโดยให้ความสำคัญกับข้อมูลที่มีรายละเอียด ฐานคิดนี้เป็นที่มาของงานวิจัยนี้ที่มุ่งเน้นในการศึกษารายละเอียดของแต่ละบุคคล จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้จึงมีขนาดเล็กเพื่อที่จะได้นำเสนอรายละเอียดของแต่ละบุคคลได้อย่างเฉพาะเจาะจงมากขึ้น รวมถึงในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะเริ่มวิเคราะห์เป็นรายบุคคลโดยละเอียดก่อนแล้วจึงค่อย ๆ ขยายการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นทั้งในส่วนของความคล้ายคลึงและความแตกต่างของข้อมูลระหว่างผู้เข้าร่วมวิจัย (ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล, 2560; Smith et al., 2009) ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการกำกับคุณภาพงานวิจัยตามเกณฑ์คุณภาพงานวิจัยของ IPA (ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล, 2562; Smith, 2011)

2. วิธีการเข้าถึงผู้เข้าร่วมวิจัย

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยผ่านการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายเชิงวิชาชีพในการขอความอนุเคราะห์ให้ช่วยส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัยไปยังกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยนี้ จากนั้นผู้วิจัยคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้แบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยพิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) ผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี 2) ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเป็นระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี เนื่องจากระยะเวลาในช่วงเริ่มต้นของการเข้ามาประกอบอาชีพขายบริการทางเพศส่งผลต่อความเข้มข้นของการให้ข้อมูล งานวิจัยเชิงสำรวจของ Miller (2011) ที่ศึกษาเส้นทางสู่อาชีพขายบริการทางเพศในเมืองพัทยา ระบุว่าช่วงระยะเวลาเริ่มแรกของการเข้ามาประกอบอาชีพส่งผลต่ออารมณ์และความเครียดที่เกิดจากการประกอบอาชีพขายบริการ และ 3) มีอายุระหว่าง 28-40 ปี เนื่องจากเป็นช่วงอายุของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศมากที่สุด

ผู้เข้าร่วมวิจัยในงานวิจัยนี้เป็นผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศที่เข้าเกณฑ์คัดเลือกดังกล่าวจำนวน 4 คน โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมวิจัยโดยสังเขปดังแสดงในหัวข้อต่อไป

3. ผู้เข้าร่วมวิจัย

3.1 เอ (นามสมมติ) อายุ 39 ปี เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องดูแลทั้งลูกสาวและพ่อแม่ ต้องการส่งเสียให้ลูกสาวได้รับการศึกษาที่ดี จึงเป็นเหตุผลที่เอเดินทางมาที่พัทยาตามคำบอกเล่าของคนรู้จักในหมู่บ้านที่เคยมาทำงานที่พัทยา

3.2 บี (นามสมมติ) อายุ 38 ปี เหตุผลที่บีเข้าสู่อาชีพขายบริการเนื่องจากมีภาระหนี้สินของทางครอบครัวที่บีต้องเป็นผู้รับผิดชอบ บีไม่มีความตั้งใจที่จะเข้าสู่อาชีพขายบริการ แต่เนื่องจากโรงงานปลดคนงานและเลิกจ้าง

3.3 สา (นามสมมติ) อายุ 37 ปี เป็นคนที่เคยมีความคิดทางลบต่อเมืองพัทยา เพราะเนื่องจากตนเป็นคนในพื้นที่ใกล้เคียงพัทยา จนมาวันหนึ่งที่ชีวิตของสาต้องมาทำงานในอาชีพนี้ ทำให้สาเริ่มเข้าใจผู้หญิงที่ทำอาชีพขายบริการมากขึ้น

3.4 บัว (นามสมมติ) อายุ 39 ปี สูญเสียลูกสาวในเหตุการณ์ที่บัวโทษว่าเป็นความผิดของตัวเอง บัวตัดสินใจเดินทางมาที่พัทยาเพราะต้องการหนีปัญหา การเข้ามาทำอาชีพขายบริการทางเพศเพราะเชื่อว่าไม่มีเพียงงานเดียวที่พัทยาที่บัวสามารถทำได้

4. วิธีการเก็บข้อมูล

เพื่อสอดคล้องกับกระบวนการขั้นตอนการวิจัยและฐานคิดเชิงทฤษฎีของ IPA ที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในมุมมองของบุคคลอย่างละเอียดนั้น การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อได้มาซึ่งข้อมูลที่มีรายละเอียดจากมุมมองของผู้เข้าร่วมวิจัย (ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล, 2560)

คำถามในการสัมภาษณ์ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการใช้คำถามแบบคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้บอกเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศอย่างเป็นอิสระตามประสบการณ์และความรู้สึกของตนเอง นอกจากนี้ในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่มาจากมุมมองของผู้เข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยใช้ภาษาที่ไม่ซับซ้อนและเข้าใจง่าย เพื่อช่วยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยสะดวกในการตอบคำถามได้ ซึ่งคำถามการสัมภาษณ์ที่นำมาสู่ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการผลกระทบทางจิตใจที่นำเสนอในบทความนี้ ประกอบไปด้วยคำถามหลักดังนี้

- คุณทำอย่างไรกับผลกระทบทางจิตใจที่เกิดขึ้น
- เพราะเหตุใดคุณจึงเลือกใช้วิธีดังกล่าว
- คุณคิดว่าการใช้วิธีดังกล่าวมีผลอย่างไร
- วิธีดังกล่าวช่วยเหลือคุณได้หรือไม่ อย่างไร
- คุณคิดว่าวิธีการใดที่จะสามารถช่วยคุณได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผู้เข้าร่วมวิจัยที่เป็นไฟล์เสียง จากนั้นผู้เข้าร่วมวิจัยทำการถอดไฟล์เสียงสัมภาษณ์แบบทุกคำ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลตาม 6 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลของ IPA (ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล, 2560) มีขั้นตอนคือ

5.1 ผู้วิจัยทำการอ่านข้อมูลวิจัยหลาย ๆ ครั้ง จนมีความคุ้นชินกับข้อมูล สามารถรับรู้ข้อมูลที่ได้เป็นอย่างดี

5.2 บันทึกข้อมูลประเด็นที่สำคัญ โดยที่อ่านคำสัมภาษณ์ด้วยความละเอียดและทำการบันทึกข้อมูลประเด็นสำคัญ โดย

5.2.1 เก็บข้อมูลสำคัญที่ผู้เข้าร่วมวิจัยได้บรรยาย การพูดให้ความหมายที่บ่งบอกถึงความคิดและประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมวิจัย

5.2.2 เก็บบันทึกทางภาษา คือการที่ผู้วิจัยจะรวบรวมภาษาที่ผู้เข้าร่วมวิจัยใช้ เช่น การเปรียบเปรย การเน้นคำ การย้าคำพูดกลับไปกลับมา

5.2.3 การบันทึกแนวคิดของผู้เข้าร่วมวิจัย คือการที่ผู้วิจัยพยายามตีความหมายของสิ่งที่ผู้เข้าร่วมวิจัยพยายามที่จะสื่อสาร ซึ่งเกิดจากความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัยร่วมด้วย และนำไปหาข้อมูลเชิงลึกต่อไป

5.3 ระบุใจความสำคัญ เมื่อผู้วิจัยทำการบันทึกประเด็นสำคัญเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยจะทำการแปลงบันทึกเป็นใจความสำคัญ (Theme) ซึ่งคือการทำให้ข้อความสั้นและกระชับลง แต่ยังคงสะท้อนถึงแก่นความหมายของข้อมูลวิจัย การระบุใจความสำคัญเป็นการลดปริมาณรายละเอียดข้อมูลโดยการมองหาความเชื่อมโยงกันและความสัมพันธ์ของประเด็นที่บันทึกไว้ การระบุใจความสำคัญไม่เพียงแต่สะท้อนแง่มุมประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมวิจัยเพียงอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนถึงการตีความของผู้วิจัยด้วย

5.4 จัดทำหมวดหมู่ใจความสำคัญ คือ ผู้วิจัยนำใจความสำคัญใดที่เกี่ยวข้องกัน นำมาจัดอยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน โดยในทุกหมวดหมู่ จะมีใจความสำคัญหลัก (super-ordinate theme) และใจความสำคัญรอง (sub-theme) ในขั้นตอนนี้ บางใจความสำคัญจะถูกตัดออกและบางใจความสำคัญจะถูกผนวกรวมเข้าด้วยกัน

5.5 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยฉบับต่อไป ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยคนอื่นต่อไป ตามกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ระบุมานี้แล้วข้างต้น ผู้วิจัยจะไม่นำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยคนก่อน

มาเป็นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยคนปัจจุบัน เพื่อกำกับให้การวิเคราะห์ข้อมูลสะท้อนประสบการณ์เฉพาะและเป็นที่มาของข้อมูลใหม่ในผู้เข้าร่วมวิจัยแต่ละคน

5.6 การจัดเรียงใจความสำคัญให้เป็นหมวดหมู่ หลังจากผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์อย่างเสร็จสิ้น ก็จะได้ตารางและหมวดหมู่แสดงใจความสำคัญ จากนั้นทำการมองหาความสัมพันธ์กันระหว่างข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยที่เชื่อมโยงเป็นใจความสำคัญที่ปรากฏอย่างต่อเนื่องข้ามข้อมูลวิจัย สอดรับและสามารถตอบคำถามในการวิจัยได้ หลังจากนั้นนำมาผนวกรวม พัฒนาให้เป็นตารางใจความสำคัญของข้อมูลทั้งหมด ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผลการวิจัยประกอบไปด้วย 3 ใจความสำคัญหลัก ได้แก่ 1) การประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเป็นทางออก ประกอบด้วย 3 ใจความสำคัญรอง คือ ความรู้สึกสิ้นหวังกับปัญหาชีวิต ความหวังที่จะมีชีวิตที่ดี และอิทธิพลของเครือข่ายทางสังคม 2) การประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเป็น “นรกบนดิน” มี 4 ใจความสำคัญรอง ได้แก่ การประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเป็นเรื่องจำใจ อาชีพขายบริการทางเพศมีความเสี่ยงสูง อาชีพขายบริการทางเพศยังไม่ได้รับการยอมรับ และการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศทำลาย “ค่าความเป็นคน” และ 3) การประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเป็นความทุกข์ที่(ไม่)สามารถเยียวยา ซึ่งประกอบด้วย 3 ใจความสำคัญรอง คือ แอลกอฮอล์คือตัวช่วยสำคัญ ความหวังที่จะเติมเต็มความหวังคือแรงผลักดันสำคัญ และการเลิกอาชีพขายบริการทางเพศคือทางออกของความทุกข์ บทความวิจัยนี้มุ่งนำเสนอใจความสำคัญที่ชื่อว่า “การประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเป็นความทุกข์ที่(ไม่)สามารถเยียวยา” ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตอบคำถามวิจัยที่ว่า “ผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศรับมือกับผลกระทบทางจิตใจจากการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศอย่างไร”

จริยธรรมการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยบูรพา โดยผู้วิจัยยึดมั่นในหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ดังนี้ 1) ให้เกียรติและให้ความเคารพต่อผู้เข้าร่วมวิจัย 2) การเข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นไปด้วยความสมัครใจ ผู้วิจัยไม่ได้เลือกผู้เข้าร่วมวิจัยจากกลุ่มผู้หญิงที่รู้จักมาก่อน และใช้วิธีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยผ่านการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายเชิงวิชาชีพในการขอความอนุเคราะห์ให้ช่วยส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัยไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยระบุอย่างชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ว่าการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เป็นการเข้าร่วมโดยสมัครใจ 3) มีการรักษาความลับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยความระมัดระวังต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นโดยใช้นามสมมติแทนชื่อจริง และไม่ระบุข้อมูลที่อาจเป็นเหตุให้สามารถระบุถึงตัวผู้เข้าร่วมวิจัยได้ 4) สิทธิในการถอนตัว ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถถอนตัวออกจากการเป็นผู้เข้าร่วมการวิจัยเมื่อใดก็ได้ โดยปราศจากผลกระทบต้อสิทธิที่พึงจะได้รับ และ 5) ค่าชดเชยเสียเวลา เพื่อเป็นการแสดงความขอบคุณที่ผู้เข้าร่วมวิจัยสละเวลามาเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้เข้าร่วมวิจัยได้รับค่าชดเชยการเสียเวลาเป็นจำนวนเงิน 500 บาท

ผลการวิจัย

บทความนี้นำเสนอหนึ่งใจความสำคัญหลัก “การประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเป็นความทุกข์ที่(ไม่)สามารถเยียวยา” ซึ่งแสดงถึงวิธีการจัดการผลกระทบทางจิตใจของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศ

ใจความสำคัญหลักนี้ประกอบด้วย 3 ใจความสำคัญรอง คือ 1) แอลกอฮอล์คือตัวช่วยสำคัญ 2) ความหวังที่จะเติมเต็มความหวังคือแรงผลักดันสำคัญ 3) การเลิกอาชีพขายบริการทางเพศคือทางออกของความทุกข์ ดังจะแสดงรายละเอียดต่อไปนี้

1. แอลกอฮอล์คือตัวช่วยสำคัญ

ประสบการณ์การทำอาชีพขายบริการทางเพศเต็มไปด้วยความทุกข์ใจ การหาตัวช่วยจัดการกับผลกระทบทางใจ และความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพเป็นเหมือนหนทางเดียวที่จะช่วยใจที่เป็นทุกข์สามารถเผชิญความท้าทาย และผ่านพ้นช่วงเวลาอันยากลำบากเพื่อให้สามารถยังทนทำอาชีพขายบริการต่อไปได้

“การกินเหล้าเป็นส่วนหนึ่งของงาน จากคนที่ไม่ดื่มมาก่อนมาทำงานที่นี้กินเหล้าทุกวัน (...) เวลาที่พีท้อใจสุด ๆ ก็คือกินเหล้าให้เมาแหละ เมาแล้วก็ลืม การกินเหล้าทำให้เรากลับขึ้น พอเมา มันลืมนะ ต่อให้มีบาดแผลในใจ เหนื่อย ท้อ ปวดใจยังงั้น ตอนเมาก็คือจำอะไรไม่ได้ คือพีชใช้เหล้าตลอด ไม่งั้นก็ทำงานตรนี้ไม่ได้” (เอ)

สำหรับเอ ก่อนชีวิตจะเข้าสู่เส้นทางอาชีพขายบริการ เอเป็นคนไม่ดื่มแอลกอฮอล์แต่เพราะมาทำอาชีพนี้ ตอนนี้ เอดื่มแอลกอฮอล์ทุกวัน เพราะความทุกข์ใจในใจที่กัดกร่อน อีกทั้งการดื่มแอลกอฮอล์ให้เมาและไม่มีสติกลับสามารถช่วยให้ เอมี “ความกล้า” ในการที่จะสามารถทำงานได้อย่างไม่ติดใจหรือฝืนความเป็นจริงภายในใจที่เอไม่ต้องการที่จะทำอาชีพนี้ต่อไป

เช่นเดียวกันกับบี การดื่มเหล้าช่วยรับมือกับผลกระทบทางจิตใจ และเหล้าช่วยให้บีลืมความทุกข์ใจในช่วงขณะหนึ่งได้ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับประสบการณ์ของเอก็คือการช่วยให้ลืมความทุกข์ได้ในระยะสั้น ๆ

“เหล้าช่วยได้ ช่วยให้เราลืมบ้างช่วงขณะ สร้างเมาก็มีน ๆ ทำให้ไม่ต้องคิดมาก (...) คิดว่าไม่มีใครที่มาทำงานที่พี่ยาแล้วจะไม่กินเหล้า เราก็กินเหล้าช่วยให้เมาแล้วจะได้ลืม (...) ด้วยอาชีพของเรานั้นต้องดื่มเหล้า พอเมามันช่วยนะ ไม่ให้เราคิดถึงปัญหาหรือสิ่งที่เราต้องทำ แต่พอหายเมาก็เหมือนเดิมแหละ (...) การดื่มเป็นส่วนหนึ่งของงาน ช่วยให้ลืมความทุกข์ได้ในระยะสั้นเท่านั้น” (บี)

สำหรับสา การดื่มแอลกอฮอล์คือวิธีที่สาใช้รับมือกับผลกระทบทางจิตใจที่เกิดขึ้นเช่นกัน เมื่อดื่มจนเมาทำให้สา ลืมความทุกข์ใจได้ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ การดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นส่วนหนึ่งของงาน ซึ่งประสบการณ์ของสานั้นก็มีความคล้ายคลึงกับประสบการณ์ของเอและบี

“งานนี้นั้นต้องกินเหล้านะ กินเหล้าเมาแล้วก็ลืม ใคร ๆ ก็ทำ เพราะมันต้องทำ เหมือนอาชีพเราต้องเอนเตอร์เทนลูกค้า ในใจข้างยังก็ต้องเก็บมันไว้” (สา)

เช่นเดียวกับบัว ที่เปิดเผยเรื่องราวประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันเหมือนกับผู้เข้าร่วมวิจัยคนอื่น ๆ คือการดื่มแอลกอฮอล์ทำให้การทำงานอาชีพนี้ง่ายขึ้น เพราะช่วยเพิ่มความกล้า และลืมความทุกข์ใจไปได้ในระยะสั้น ๆ

“วิธีรับมือกับเรื่องทางใจคือกินเหล้านะ เพราะว่างานนี้นั้นต้องกินเหล้า ตอนนี้อถ้าไม่เมาก็ไม่หลับ คือใช้เหล้าแก้ปัญหา การกินเหล้าช่วยให้ลืมได้ บางทีเมามันก็ทำงานง่ายขึ้นด้วย (...) การดื่มเหล้าช่วยให้กล้า แล้วลืมความทุกข์ใจได้ สักพัก”(บัว)

การดื่มแอลกอฮอล์ไม่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเท่านั้น แต่การดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นวิธีจัดการกับความทุกข์ภายในจิตใจที่เกิดขึ้นจากการทำอาชีพขายบริการด้วย จากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนที่ถ่ายทอดออกมาอย่างคล้ายคลึงกันว่า การดื่มแอลกอฮอล์ช่วยให้สามารถลืมความทุกข์ใจได้ในระยะสั้น ๆ ช่วยให้มีความกล้าและความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น การดื่มแอลกอฮอล์ให้เมาช่วยให้ลืมปัญหาและช่วยให้สามารถที่จะทนฝืนทำอาชีพขายบริการต่อไปได้

2. ความหวังที่จะดื่มเพิ่มความหวังคือแรงผลักดันสำคัญ

ผู้เข้าร่วมวิจัยมีความจำเป็นที่ต้องเลือกทำอาชีพขายบริการเพราะเหตุผลส่วนตัวที่แตกต่างกันออกไป การต้องฝืนใจทำอาชีพที่ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่ต้องการทำ จึงจำเป็นต้องพยายามที่จะหาแรงขับเคลื่อนให้สามารถประกอบอาชีพขายบริการต่อไปได้

“ไม่อยากให้ลูกต้องมามีชีวิตแย่ ๆ เหมือนตัวเอง (...) ถ้ากลับบ้านลูกกับที่บ้านจะทำยังไง กลัวแต่ก็ต้องผินทน คิดแค่ว่าถ้าเราเลิกอาชีพนี้เราไม่ได้ตายคนเดียวนะ แต่ตายทั้งครอบครัว (...) อยากให้ลูกได้เรียนสูง ๆ รู้ว่าเค้าได้กินอัม นอนหลับ มันเป็นกำลังใจให้เราไปต่อได้” (เอ)

เช่นเดียวกับบี ภาระการชำระหนี้ให้กับครอบครัวกลายเป็นความหวังในใจที่ต้องการเห็นครอบครัวไม่ต้องมี หนี้อีกต่อไป การที่บีเป็นลูกสาวคนเดียวของบ้านทำให้บีรู้สึกว่าการหนี้สินของบ้านเป็นความรับผิดชอบของตนเอง

“อยากใช้หนี้ของที่บ้านที่ไปกู้เขามาให้หมด เพราะเมื่อก่อนทำงานมากเท่าไรก็พอแค่ใช้ดอกเค้าไปเรื่อย ๆ (...) ยอมรับว่าท้อ แต่คิดว่า ลองดู เผื่อจะโชคดีกับเค้าบ้าง (...) หลายครั้งก็อยากเลิก แต่จะมีเสียงเล็ก ๆ กระซิบบอก มาถึง ขนาดนี้แล้ว กลับไม่ได้ อยากมีเงินสักก้อนแล้วก็ไม่มาตายที่นี้พอ” (บี)

ในขณะที่สาตัดสินใจเข้ามาทำงานขายบริการทางเพศที่พัทยาเพราะผินหนีจากความรัก ความหวังที่จะได้พบ กับความรักครั้งใหม่และต้องการพิสูจน์ให้แฟนเก่ารู้ว่าตนเองสามารถมีความสุขได้และมีชีวิตที่ดีกว่าได้ด้วยตัวของสาเอง

“พอแม่มาป่วย อยากดูแลแม่ อยากมีบ้านให้แก เพราะอยากออกจากบ้านหลังเดิมที่อยู่ใกล้แฟนเก่า” (สา)

ตรงกันข้ามกับบัว เพราะความรู้สึกผิดของบัวที่มีต่อลูกที่เสียชีวิต กลายเป็นเครื่องพันธนาการที่ทำให้บัวเข้าใจ ว่าการเข้ามาทำอาชีพขายบริการคือบทลงโทษแห่งกรรมที่ตนเป็นสาเหตุให้ลูกสาวเสียชีวิต ความหวังเดียวของบัวคือ ความรู้สึกหลุดพ้นจากความรู้สึกผิดไปให้ได้

“อยากให้ลูกให้อยู่ อยากออกไปจากตรงนี้เร็ว ๆ ต่อไปเราอยากเป็นลูกที่ดีต่อจากนี้ มีเงินบ้างพอเอาไปเปิด ร้านขายของอยู่กับแม่” (บัว)

จากประสบการณ์ที่ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนได้ถ่ายทอดออกมา ความหวังภายในใจที่แตกต่างกันออกไป เป็นเสมือน เป้าหมายที่ผู้เข้าร่วมวิจัยได้ตั้งไว้ เพื่อให้สามารถทนผินใจทำอาชีพขายบริการได้ถึงจะไม่มีความสุขก็ตาม

3. การเลิกอาชีพขายบริการทางเพศคือทางออกของความทุกข์

เรื่องราวประสบการณ์และผลกระทบทางจิตที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพขายบริการที่ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคน ต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นใช้วิธีการดื่มแอลกอฮอล์เพื่อให้ลืมความทุกข์ใจไปได้ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ หรือในการใช้ความหวังใจ ที่ส่งเป็นแรงผลักดันให้ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถทนผินใจทำอาชีพขายบริการต่อไปได้ แต่ในท้ายที่สุดแล้ว ผู้เข้าร่วมวิจัย ทุกคนก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า การได้หลุดพ้นจากการทำอาชีพขายบริการคือหนทางแห่งการพ้นจากความทุกข์ ทางเดียวที่ตนเผชิญอยู่เท่านั้น

“จริง ๆ การใช้เหล้ามันทำให้เราลืมและทำให้เรากล้า แต่พอสร้างเมาเราหนีความจริงไม่ได้นะว่าชีวิตมันแย่ แค่นี้ที่ต้องทำงานอาชีพนี้ ปวดใจมากเมื่อมองชีวิตของตัวเอง ถ้าเลือกได้พี่ไม่อยากอยู่จุดนี้เลย”(เอ)

การสะท้อนประสบการณ์ของเอที่ถ่ายทอดออกมาเป็นความรู้สึกที่ต้องการสื่อถึงความหมายว่าเธอต้องการทน ทำอาชีพขายบริการอีกต่อไป และหากเลือกได้เธอก็ต้องการเลิกอาชีพขายบริการ

“หลายเหตุการณ์ทำกับเราเหมือนเราไม่ใช่คนเลย ไม่เคยมีความสุขเลย ยกเว้นตอนเมา การต้องผินใจทำอาชีพ ที่เราไม่อยากทำ พี่อยากเลิก อยากออกจากอาชีพนี้” (สา)

การถ่ายทอดประสบการณ์ของสากเกี่ยวกับการทำอาชีพขายบริการที่สาสื่อว่าไม่มีความสุขเลย ประสบการณ์ของ สาก็มีความคล้ายคลึงกับเอ นั่นก็คือความต้องการออกจากอาชีพขายบริการและไม่ต้องการผินใจทำอาชีพนี้อีกต่อไป

“วิธีรับมือกับเรื่องทางใจนะเหรอ? การอยู่กับอาชีพนี้ยากตรงที่ไม่มีอะไรช่วยให้ใจเราดีขึ้นได้หรอก...ทำงาน ตรงนี้มันส่งผลเสียกับเราเยอะมาก ๆ ไม่มีอะไรช่วยได้ นอกจากเลิกอาชีพเท่านั้น” (บัว)

เช่นเดียวกับบี การทำอาชีพขายบริการทำให้เกิดความทุกข์ใจอย่างมากจนไม่สามารถจะนอนหลับได้อย่างปกติ บีรู้สึกว่าการทุกข์ที่บีเผชิญอยู่เป็นความทุกข์ที่ไม่มีทางออก หากยังคงทำอาชีพขายบริการอยู่ การถ่ายทอดประสบการณ์

ของปีในการต้องขายร่างกายเพื่อเงิน เป็นเหมือนภาพฉายซ้ำในความทรงจำที่แสนเจ็บปวดที่ปีพยายามจะลืมและไม่ต้องการมีประสบการณ์นั้นอีก ซึ่งการเลิกอาชีพขายบริการเหมือนจะเป็นทางเดียวที่จะนำป้ออกจากความทุกข์นี้ได้

“ทุกปีใจจะ ไม่มีความสุข ชอบคิดอะไรแบบซ้ำ ๆ พอมายู่ตรงจุดนี้ หนักมาก ๆ เลย คือรู้สึกทำไมชีวิตเรามา ไยได้ขนาดนี้ คิดมาก วิดกกังวล เวลานอนจะนอนไม่หลับ คิดมาก เห็นภาพที่เราต้องนอนกับผู้ชายเพื่อเงิน มันทุกปีใจ มันเหมือนเราเข้ามาในวังวนอะไรที่ออกไปไม่ได้” (บี)

ใจความสำคัญนี้ สะท้อนถึงการรับรู้ของผู้เข้าร่วมวิจัยที่ว่าไม่มีสิ่งใดที่จะช่วยให้พ้นจากความทุกข์ใจได้ หากยังคง ทำอาชีพขายบริการทางเพศอยู่ สุดท้ายแล้วก็ไม่มีวิธีใดที่ยั่งยืนที่จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยพ้นจากความทุกข์ใจได้นอกจาก การเลิกทำอาชีพขายบริการเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่น่าเสนอข้างต้นแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับความทุกข์ที่เกิดจากการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศของผู้เข้าร่วมวิจัย ในภาพรวมโดยสรุป ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมวิจัยใช้แอลกอฮอล์ เป็นเครื่องมือสำคัญไม่เพียงแต่สำหรับการหลบหนีความทุกข์ใจที่ได้รับจากการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ แต่ยังใช้ เพื่อทำให้สามารถเผชิญกับความจริงที่เจ็บปวดในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศต่อไปได้ อันนำมาสู่การเสพติด แอลกอฮอล์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยอื่นทั้งในประเทศไทย (ทิพย์วิมล เดชภูมิ และเกษราวัลณ นิลวรานุกร, 2555) และต่างประเทศ (El-Bassel et al., 1997; Lancaster et al., 2018; Urada et al., 2014) ที่ระบุว่าผู้หญิงที่ประกอบ อาชีพขายบริการทางเพศใช้ยาเสพติด รวมถึงแอลกอฮอล์เป็นวิธีการในการหลีกเลี่ยงความรู้สึกทางลบที่เกิดจาก ประสบการณ์ที่ไม่ดีในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ อีกทั้ง ผลการวิจัยของงานวิจัยนี้ไม่เพียงแต่จะพบว่า ความหวังที่จะช่วยให้ครอบครัวหลุดพ้นความยากจนและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นแรงจูงใจสำคัญของผู้หญิงในการ เข้าสู่อาชีพขายบริการทางเพศ แต่ยังพบอีกด้วยว่าความหวังดังกล่าวยังถูกนำมาใช้เป็นหลักยึดที่ทำให้ผู้หญิงยังคงอดทน ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศต่อไป แม้จะต้องเผชิญกับความทุกข์ทางใจที่แสนสาหัสก็ตาม

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนได้สะท้อนถึงความรู้สึกว่าไม่มีสิ่งใดที่จะช่วยให้พ้น จากความทุกข์ใจได้ หากยังคงทำอาชีพขายบริการทางเพศอยู่ ไม่ว่าผู้เข้าร่วมวิจัยจะใช้แอลกอฮอล์หรือใช้ความหวังใด ก็ตามที่จะช่วยเป็นแรงผลักดันให้สามารถทำอาชีพขายบริการต่อไปได้ แต่สุดท้ายแล้วก็ไม่มีวิธีใดที่ยั่งยืนที่จะช่วยให้ ผู้เข้าร่วมวิจัยพ้นจากความทุกข์ใจได้นอกจากการเลิกทำอาชีพขายบริการเท่านั้น ซึ่งสะท้อนถึงการรับรู้ของผู้เข้าร่วมวิจัย ที่ว่าพวกเขาไม่สามารถจัดการกับผลกระทบทางจิตใจที่เกิดขึ้นได้ ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัย ของ Velez and Audet (2019) ที่ศึกษาประสบการณ์การเข้ารับบริการปรึกษาเชิงจิตวิทยาของผู้หญิงที่มีอาชีพขาย บริการทางเพศในประเทศแคนาดา ซึ่งระบุว่าประเด็นปัญหาทางจิตใจที่นำผู้หญิงกลุ่มนี้เข้ารับบริการปรึกษาเชิงจิตวิทยา มักเกี่ยวข้องกับการถูกตีตราทางสังคมและความรู้สึกผิดละอายใจ และความต้องการออกจากอาชีพขายบริการทางเพศ ซึ่งเป็นมุมมองที่ซ้อนทับกับผู้เข้าร่วมวิจัยในงานวิจัยนี้ที่เชื่อว่าตราบใดที่พวกเขายังคงอยู่ในอาชีพขายบริการทางเพศ พวกเขาจะต้องอยู่ในวังวนของการถูกตีตราทางสังคมและในวังวนของความทุกข์ที่ไม่มีที่สิ้นสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาชีพ

วิธีการจัดการกับผลกระทบทางจิตใจที่เกิดขึ้นโดยการใช้การดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อให้สามารถกล้าแสดงออกและ เผชิญกับความเจ็บปวดทุกข์ใจในการทำอาชีพขายบริการนั้น เป็นการใช่วิธีการจัดการที่สามารถสร้างความเสี่ยงหรือ อันตรายเพิ่มเติมแก่ผู้เข้าร่วมวิจัยซึ่งเป็นผู้หญิงที่ทำอาชีพขายบริการ การช่วยให้ผู้หญิงกลุ่มนี้ตระหนักถึงความเหมาะสม

ในการรับมือกับผลกระทบทางจิตใจที่เกิดขึ้นโดยไม่ใช้การดื่มแอลกอฮอล์ แต่เป็นการเยียวยาทางด้านจิตใจแทนจึงมีความจำเป็นเร่งด่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Romans, Potter, Martin, and Herbison (2001) ที่ศึกษาการเยียวยาทางด้านจิตใจของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศพบว่ามากกว่าร้อยละ 90 ของผู้หญิงในอาชีพขายบริการไม่สามารถพูดคุยหรือปรึกษาใครได้เมื่อเกิดปัญหาและความทุกข์ใจ จึงเป็นหนึ่งในที่มาของการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมถึงสารเสพติดอื่นๆ Velez and Audet (2019) ระบุคล้ายคลึงกันว่าผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศมักไม่สามารถเข้าถึงบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยา โดยมีประสบการณ์การถูกตีตราในอดีต ความกลัวที่จะถูกตีตรา และความรู้สึกล้ออายเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้ารับบริการบริการ หรือแม้เมื่อผู้หญิงกลุ่มนี้เข้ารับบริการการปรึกษาก็มักจะเปิดเผยเกี่ยวกับอาชีพของตนเอง นอกจากนี้ จากการสังเคราะห์งานวิจัยของ Tamres, Janicki, and Helgeson (2002) ระบุว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะจัดการกับความทุกข์หรือความเครียดด้วยการมุ่งจัดการกับอารมณ์ (emotion-focused coping) และมุ่งแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (seeking social support) ผู้วิจัยจึงเสนอว่าการช่วยให้ผู้หญิงกลุ่มอาชีพนี้พร้อมที่จะเข้าถึงและสามารถเข้าถึงบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาของทั้งภาครัฐและเอกชนนับเป็นการช่วยเหลือที่สำคัญที่จะเป็นจุดเริ่มต้นในการได้รับความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ต่อไป

นอกจากนี้ ผลการวิจัยระบุว่าผู้หญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศมีความทุกข์ที่ไม่อาจเยียวยาอันเป็นผลสำคัญมาจากการถูกตีตราทางสังคม ในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับ Velez and Audet (2019) และ Wong (2009) ที่เสนอว่า การให้เกียรติและการรับฟังอย่างไม่ตีตราหรือตัดสินเป็นหัวใจสำคัญต่อการให้ความช่วยเหลือทางจิตใจแก่ผู้หญิงกลุ่มนี้ ความรู้สึกด้อยคุณค่าจากการถูกตีตราเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงอาชีพขายบริการเชื่อว่าตนเองไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรในชีวิตได้ ดังนั้น หน้าที่สำคัญของนักจิตวิทยาการปรึกษาในการทำงานกับผู้หญิงกลุ่มนี้คือ การทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้หญิงกลุ่มอาชีพนี้จากมุมมองของเขา การไม่ด่วนตัดสินว่าการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเป็นปัญหาหรือสร้างปัญหาให้กับเขา การเอื้อให้เกิดการสำรวจเกี่ยวกับการตีตราตนเอง และการช่วยให้พวกเขาตระหนักถึงศักยภาพด้านบวกของตนเอง เพื่อให้พวกเขามองเห็นคุณค่าในตนเอง และเห็นทางเลือกในชีวิตที่พวกเขาต้องการและสามารถเลือกทำต่อไปได้

สอดคล้องกับแนวคิดความยุติธรรมทางสังคมที่เป็นฐานแนวคิดของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการบำบัดตามแนวคิดสตรีนิยม (Feminist Therapy) ที่มีได้มีจุดหมายเพียงเพื่อการปรับตัวของบุคคล แต่ยังมุ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Israeli & Santor, 2000) เป็นแนวทางการให้บริการปรึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาทางจิตใจที่เป็นผลสำคัญมาจากการถูกตีตราทางสังคมและการถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม จากมุมมองของการบำบัดตามแนวคิดสตรีนิยม ผู้วิจัยเสนอแนะว่านอกเหนือจากการเยียวยาจิตใจในระดับบุคคลแล้ว นักจิตวิทยาการปรึกษาที่ทำงานกับผู้หญิงกลุ่มนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งโดยผ่านการเอื้อให้เกิดการสำรวจและตระหนักถึงวิธีการในการจัดการกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตีตราและความไม่เท่าเทียมทางสังคม รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมของนักจิตวิทยาการปรึกษาในกิจกรรมทางสังคมที่จะช่วยส่งเสริมสิทธิและความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้หญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศต้องเผชิญ เพื่อสนับสนุนให้บุคคลกลุ่มนี้ได้รับสิทธิและสวัสดิภาพในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต อันจะช่วยให้ชีวิตของพวกเขาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การมีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะทางจิตใจที่ดียิ่งขึ้นได้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

งานวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยกับผู้หญิงที่เข้าสู่อาชีพขายบริการทางเพศไม่เกิน 2 ปี งานวิจัยต่อไปอาจทำการศึกษากับผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศมานานเกินกว่า 2 ปี ระยะเวลาที่แตกต่างกันของการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศอาจส่งผลต่อวิธีการจัดการกับผลกระทบทางจิตใจที่ต่างกัน รวมถึงการศึกษาวิจัยในกลุ่มอื่น ๆ เช่น ผู้ชายหรือกลุ่มเพศทางเลือกต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ เพื่อให้พื้นที่แก่เสียงของกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้รับความ

สนใจอย่างเท่าเทียมและได้รับความเข้าใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการที่มีช่วงอายุระหว่าง 28-40 ปี งานวิจัยต่อไปอาจทำการศึกษากับผู้หญิงขายบริการที่มีอายุแตกต่างจากงานวิจัยนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เพื่อให้ผู้หญิงกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงบริการการศึกษาเชิงจิตวิทยาและได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่มีประสิทธิภาพ งานวิจัยในอนาคตจึงควรมุ่งค้นหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการให้บริการปรึกษาแก่ผู้หญิงที่อยู่ในอาชีพขายบริการทางเพศ อาทิ การศึกษาผลของการบำบัดตามแนวคิดสตรีนิยมที่มีต่อการพัฒนาการนับถือตนเอง หรือการพัฒนาความสามารถในการรับมือกับการตีตราทางสังคมของผู้หญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ อีกทั้ง งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้ารับการศึกษาเชิงจิตวิทยาของผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการทางเพศยังคงมีอยู่จำกัด (Velez & Audet, 2019) การศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าวสามารถช่วยต่อยอดองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการยกระดับประสิทธิภาพของการให้บริการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการเฉพาะของผู้หญิงกลุ่มนี้สืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันธนา จันทร. (2560). ปัญหาสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในหญิงขายบริการที่มาขอรับความช่วยเหลือจากศูนย์ฮาร์ตชีวิตพิทยา. ปรินญาณพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล. (2560). การวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ: ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับการวิจัยทางด้านจิตวิทยา. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 28(3), 1-13.
- ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล. (2562). การวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ: เกณฑ์ประเมินคุณภาพ. *มนุษยศาสตร์สาร*, 20(1), 1-25.
- ทิพย์วิมล เดชภูมิ และเกษราวัลณ์ นิลวรารุณ. (2555). คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของหญิงขายบริการทางเพศในจังหวัดแห่งหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสมาคมพยาบาล สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 30(3), 122-130.
- Antebi-Gruszka, N., Spence, D., & Jendrzewski, S. (2019). Guidelines for mental health practice with clients who engage in sex work. *Sexual and Relationship Therapy*, 34(3), 339-354.
- Benoit, C., McCarthy, B., & Jansson, M. (2015). Stigma, sex work, and substance use: A comparative analysis. *Sociology of Health & Illness*, 37(3), 437-451.
- El-Bassel, N., Schilling, R. F., Irwin, K. L., Faruque, S., Gilbert, L., Von Bargen, J., ... & Edlin, B. R. (1997). Sex trading and psychological distress among women recruited from the streets of Harlem. *American Journal of Public Health*, 87(1), 66-70.
- Gilchrist, G., Gruer, L., & Atkinson, J. (2005). Comparison of drug use and psychiatric morbidity between prostitute and non-prostitute female drug users in Glasgow, Scotland. *Addictive behaviors*, 30(5), 1019-1023.
- Israeli, A. L., & Santor, D. A. (2000). Reviewing effective components of feminist therapy. *Counselling Psychology Quarterly*, 13(3), 233-247.
- Lancaster, K. E., MacLean, S. A., Lungu, T., Mmodzi, P., Hosseinipour, M. C., Hershov, R. B., ... & Go, V. F. (2018). Socioecological factors related to hazardous alcohol use among female sex workers in Lilongwe, Malawi: a mixed methods study. *Substance use & misuse*, 53(5), 782-791.

- Miller, A.D. (2011). *Leading sustainability in the anti-trafficking movement* (Unpublished master's thesis). WA: Northwest University.
- Romans, S. E., Potter, K., Martin, J., & Herbison, P. (2001). The mental and physical health of female sex workers: a comparative study. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 35(1), 75-80.
- Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis: Theory, method and research*. London: Sage.
- Smith, J. A. (2011). Evaluating the contribution of interpretative phenomenological analysis. *Health psychology review*, 5(1), 9-27.
- Tamres, L. K., Janicki, D., & Helgeson, V. S. (2002). Sex differences in coping behavior: A meta-analytic review and an examination of relative coping. *Personality and social psychology review*, 6(1), 2-30.
- Urada, L. A., Strathdee, S. A., Morisky, D. E., Schilling, R. F., Simbulan, N. P., Estacio Jr, L. R., & Raj, A. (2014). Sex work and its associations with alcohol and methamphetamine use among female bar and spa workers in the Philippines. *Asia Pacific Journal of Public Health*, 26(2), 138-146.
- Velez, C., & Audet, C. (2019). Indoor Female Sex Workers' Experiences of Counselling: A Hermeneutical Phenomenological Exploration. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy*, 53(4), 330-359.
- Wong, S. (2009). *What are the mental health seeking behaviors of female sex workers?* (Master's thesis, Smith College, Northampton). Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/231066592.pdf>.